

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-43>

УДК 327(477)

ПЕРСПЕКТИВИ ТА ПРОБЛЕМИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

PROSPECTS AND PROBLEMS OF UKRAINE'S EUROPEAN INTEGRATION

Пожар Артем Анатолійовичкандидат економічних наук, доцент,
Полтавський університет економіки і торгівлі
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8662-9074>**Пантелеймоненко Андрій Олексійович**доктор економічних наук, професор,
Херсонський державний аграрно-економічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3714-1934>**Pozhar Artem**

Poltava University of Economics and Trade

Panteleimonenko Andrii

Kherson State Agrarian And Economic University

Стаття присвячена особливостям українських євроінтеграційних процесів у контексті сучасної російсько-української війни. Проаналізовано та систематизовано основні фактори, що впливають в моменті на можливість та перспективи інтеграції України до Європейського Союзу. Зокрема, приділено увагу мотиваційним чинникам, що здатні сформувати готовність Євросоюзу і пришвидшити його рішення щодо інтеграції України; окреслено важливість міграційних процесів за напрямками «Україна-ЄС» як у зв'язку із війною, так і з майбутньою євроінтеграцією; розглянуто питання ефективності державного управління як запоруки ефективних інституційних змін задля європейської інтеграції; піддана аналізу черговість прийняття України до ЄС з огляду на наявність інших країн-кандидатів, частина яких подала свої заявки раніше; запропоновано підходи до реалізації євроінтеграційних трансформацій в Україні. Також приділено увагу питанням післявоєнної розбудови України в якості новоприйнятої країни-члена ЄС.

Ключові слова: Європейський Союз, європейська інтеграція України, російсько-українська війна, українська міграція, інституційні реформи в Україні.

The course of European integration taken by the modern Ukrainian state at the beginning of its existence, transforming over time, became an integral part of Ukrainian constitution, and therefore, its implementation is one of the main and existential tasks of Ukraine. The purpose of the article is to investigate the main problems and prospects for the implementation of this task in the context of the current Russian-Ukrainian war. Methodological basis includes general and special methods of scientific research, such as methods of theoretical generalization, synthesis and analysis, comparison and others. The main factors currently affecting the possibilities and prospects of Ukraine's integration into European Union have been analysed and systematized. In particular, attention is paid to motivational factors capable of forming the readiness of European Union and speeding up its decisions regarding the integration of Ukraine; the importance of migration between Ukraine and EU is outlined both in connection with the war and with future European integration of Ukraine; the question of the effectiveness of public administration as a guarantee of proper institutional changes for the sake of European integration is considered; the order of Ukraine's admission to EU was analysed, given the presence of other candidate countries, some of which submitted their applications earlier. Attention was also paid to the post-war development of Ukraine as a newly accepted EU member state. The article proposes approaches to implementation of European integration transformations in Ukraine, which can ensure effective, systematic and consistent preparation of the country for joining the EU. In particular, it is about the construction and development of the system of relevant state institutions that will contribute to the transformation of various spheres of the Ukrainian state functioning in accordance with European standards and values; on the other hand, it is possible and expedient to introduce desired and planned transformations to the agreement between Ukraine and the EU on future accession.

Keywords: European Union, European integration of Ukraine, Russian-Ukrainian war, Ukrainian migration, institutional reforms in Ukraine.

Постановка проблеми. Приєднання України до Європейського Союзу значною мірою залежатиме від того, як і коли закінчиться війна з Росією і почнеться післявоєнна відбудова, а також від того, як ЄС вирішить питання управління, безпеки, міграції, торгівлі, інвестицій, енергетичного переходу, декарбонізації і бюджетування. Процес розширення ЄС, імовірно, співпаде з післявоєнною відбудовою України, посилюючи вплив Євросоюзу на її інституційний розвиток. Українські правлячі еліти будуть змушені дотримуватись критеріїв вступу, якими ЄС буде прагнути скористатися задля розбудови в Україні ефективної економіки та державних установ, зокрема через зменшення можливостей для корупції. Це буде потребувати чіткого дотримання стандартів верховенства права та фундаментальних європейських цінностей. Перед ЄС також постане задача щодо розробки програм допомоги українському уряду впоратися з післявоєнними зовнішніми та внутрішніми безпековими викликами, наприклад – із великою кількістю зброї в обігу, і заохочення українських біженців повернутися додому, оскільки вони будуть вкрай необхідні для реалізації відновлення. Частина європейського фінансування, яке виділятиметься Україні, звісно повернеться назад до ЄС через європейські компанії, що братимуть участь у проектах з відновлення України. Таким чином, вступ України до ЄС покращить європейський ВВП через торгівлю, міграцію та прямі іноземні інвестиції, підвищуючи зайнятість, виробництво та податкові надходження. Окреслена проблематика заслуговує на додаткову увагу щодо її вивчення і дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми української євроінтеграції привертають увагу багатьох вітчизняних і зарубіжних науковців, зокрема: Павлушенко Т., Андрейченко А., Череватий С., Федірко Н., Гуменюк Б., Дарвас З., Дабровські М., Аслунд А., Торбйорн Б., Вагенмейкерс Т. та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. При наявності чисельних досліджень зазначеної теми, окремі питання щодо перспектив приєднання України до Євросоюзу заслуговують на додатковий аналіз. Зокрема, важливим є усвідомлення місця України в ряді інших країн-кандидатів на вступ до ЄС, а відповідно – ставлення нинішніх країн-членів Євросоюзу до можливості або позачергової інтеграції України, зважаючи на війну, або ж одночасної інтеграції разом з кількома іншими країнами-кандидатами із

більшим «стажем очікування» і ступенем реформованості. Також залишаються недостатньо дослідженими підходи щодо оптимізації процесів передінтеграційного реформування політичної, економічної і соціальної архітектури та інфраструктури України.

Постановка завдання. Мета статті полягає у: дослідженні чинників, що впливають на здатність України увійти до Європейського Союзу; визначенні оптимальних підходів до оптимізації процесів передінтеграційного реформування політичної, економічної і соціальної архітектури та інфраструктури України; прогнозуванні основних проблем та супутніх явищ, що супроводжуватимуть процес входження України до ЄС.

Виклад основного матеріалу дослідження. Історія розширення Євросоюзу демонструє, що найсильнішою мотивацією для складних реформ є гарантований і передбачуваний процес вступу, заснований на реформах, які таким чином винагороджуються. І Україна, і ЄС виграють від цієї поступової інтеграції. Це продемонструє українській громадськості відчутні переваги переходу на європейські стандарти, а також залучить Україну до таких сфер, як енергетичне співробітництво та декарбонізація.

Процес вступу України до Європейського Союзу розпочався у безпрецедентних умовах повномасштабної війни та пов'язаних із нею збитків і людських втрат. Євросоюз продемонстрував свою рішучість інтегрувати постраждалу від війни країну, швидко схваливши її заявку на членство та надавши статус кандидата у червні 2022 р. Згодом, у грудні 2023 р., Європейська Рада вирішила розпочати переговори з Україною про вступ, але лише після того, як Україна завершить подальші реформи щодо встановлення верховенства права та ефективного врядування. Війна ускладнює процес вступу, але Україна може поступово працювати над виконанням умов [5].

До війни Україна поглибила свої економічні зв'язки з ЄС через Угоду про асоціацію, включаючи поглиблену та всеохоплюючу зону вільної торгівлі (ПВЗВТ), яка набула чинності у 2017 р. Найбільший прогрес інтеграція мала у сфері торгівлі товарами, яка зараз здебільшого є вільною, хоча деякі відмінності між правилами та процедурами зберігаються. Дія решти мит ЄС була тимчасово призупинена після вторгнення Росії в Україну.

Імміграція з України вже була предметом двосторонніх угод до війни, тоді як активація Директиви ЄС про тимчасовий захист

(2001/55/EC) у березні 2022 р. дала українським громадянам право на проживання, роботу, вільне пересування та інші права в ЄС. З 6,5 млн. зареєстрованих українських біженців, 4,3 млн. отримали такий захист. Їх прийняття відбувалося достатньо поступово і широко підтримувалося населенням країн Євросоюзу.

Проте виконати критерії членства у ЄС для України буде складно. Навіть перед війною ефективність державного управління в Україні виглядала гіршою, ніж в інших посткомуністичних країнах Центральної та Східної Європи, коли вони починали процес вступу до ЄС. У 2023 р. Україна мала дуже низький рейтинг за показниками ефективності управління, маючи нижчі бали, ніж усі, крім однієї, з десяти нинішніх країн-кандидатів на вступ до ЄС. Україна також отримала набагато гірші результати, ніж будь-яка країна ЄС (рис. 1).

Таким чином, під час війни Україна стикається із проблемою досягнення глибоких інституційних змін, зокрема в політичному врядуванні, конституційному балансі влади, судовій системі, верховенстві права, децентралізації, зменшенні впливу олігархів і боротьбі з корупцією. Розширення є потужним і успішним інструментом сприяння таким змінам, що приносить користь як країні-кандидату, так і ЄС.

Попередні розширення ЄС містять уроки, що допоможуть Україні набути членства і повинні бути відображені в стратегії адаптації ЄС до розширення. Це також необхідно, щоб не поставити в не вигідне становище країни Західних Балкан, яким було обіцяно членство в ЄС два десятиліття тому, хоча лише одна з них наразі приєдналася. Наприклад, політично спірна реформа поліції в Боснії та Герцеговині була проведена лише тоді, коли вона була визначена як умова для лібералізації візового режиму. Також, дозвіл на вступ до ЄС із деякими прогалинами у відповідності критеріям вступу, водночас накладаючи вимоги після вступу, мав неоднозначні результати у випадках Болгарії та Румунії. Для двох країн було створено механізм сприяння та моніторингу прогресу в різних питаннях верховенства права та управління. Відповідність Румунії критеріям вступу була значно кращою, ніж у Болгарії. Кращі показники Румунії здебільшого були результатом успішної внутрішньої інституційної розбудови, зокрема сильних антикорупційних інституцій.

Поетапна або поступова інтеграція може стати ефективним способом залучення України до політики ЄС за допомогою малих і великих кроків, деякі з яких будуть помітні населенню. План розширення ЄС для Західних Балкан від листопада 2023 р. перераху-

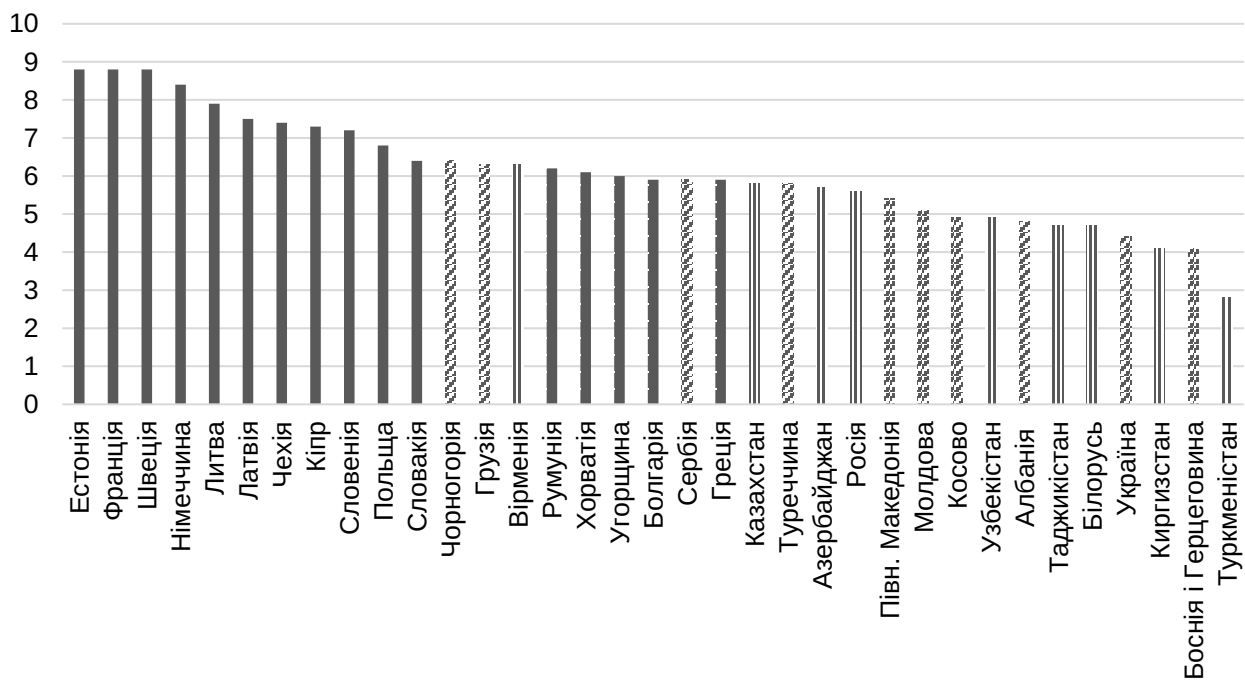

Рис 1. Ефективність державного управління в європейських та пост-радянських країнах (к-т від 0 до 10), 2023 р.

Джерело: [3]

вав кілька кроків, зокрема доступ до єдиної платіжної зони в євро, скасування плати за роумінг і геоблокування, спрощення автомобільних перевезень, а також інтеграцію та декарбонізацію енергетичних ринків. Поступова інтеграція в політику ЄС показала б українцям переваги прийняття європейських стандартів і норм у період найвищої мотивації та мобілізації ресурсів. Крім того, це введе відносини України з ЄС за межі Угоди про асоціацію та ПВЗВТ, що допоможе інтенсифікувати торговельні та інвестиційні зв'язки [4].

Президент Європейської Ради Шарль Мішель разом з групою французьких і німецьких експертів запропонували 2030 р. як дату наступного розширення.

Процес вступу України, заснований на заслугах, не завдасть шкоди країнам-кандидатам із Західних Балкан і може стимулювати там також процеси реформ. Фактично, геополітичний поштовх до інтеграції України вже активізував процес розширення з боку ЄС і змусив політичних лідерів країн Західних Балкан замислитися над тим, як їм не відставати від України.

Реконструкція має передбачати не лише фізичне відновлення України, а й розбудову нового суспільно-політичного договору з кращим державним управлінням, як це сталося у Західній Європі після Другої світової війни за допомогою плану Маршалла. Милованов і Роланд запропонували створити Агенцію реконструкції України та європейської інтеграції, завданням якої було б координувати відбудову України та допомагати їй реформувати її інституції відповідно до нормативно-правових актів ЄС [2].

Існують два основні правові варіанти для покращення спроможності розширеного Євросоюзу боротися з порушеннями верховенства права та цінностей.

По-перше, ЄС міг би створити нові інституції, такі як Об'єднана палата вищих судів і трибуналів країн ЄС для усунення загроз незалежності національних судових систем, а також новий офіс для забезпечення прозорості та чесності для боротьби з корупцією. Однак погодження змін договору може виявитися неможливим ані між 27 урядами, ані в процесі національних ратифікацій, як це сталося, коли конституційний договір було відхилено на референдумах у 2005 р.

Альтернативним шляхом досягнення інституційних реформ для захисту верховенства права та запобігання нецільовому використанню коштів ЄС було б включити ці реформи

до договору про приєднання, який ЄС підпише з Україною. Договори про приєднання – це міждержавні угоди, які мають силу первинного закону в ЄС [8], тому їх можна використовувати для інституціоналізації важливих змін. Це був би швидший і менш політично складний метод, ніж повторний перегляд договору з ЄС, якщо Союз схоче запровадити потужні санкції, зокрема призупинити право голосу країни-члена або заморозити її доступ до коштів з бюджету ЄС та інших механізмів фінансування.

Однак усі договори про приєднання мають бути погоджені одностайно всіма діючими членами, а потім ратифіковані всіма національними парламентами та Європейським парламентом. Це означає, що деякі сторони, які можуть заперечувати використання механізму обумовленості верховенства права до моменту завершення переговорів про вступ, повинні погодитися. Тому політична життєздатність цього методу залежатиме від того, які партії будуть при владі в країнах ЄС, коли Союз завершить переговори з Україною щодо вступу, і від того, чи зможуть уряди та їхні парламенти одностайно погодитися на такі санкції на той момент.

Хоча реформа інституційної структури ЄС була б бажаною, відсутність прогресу в ній не повинна блокувати розширення, якщо можна знайти адекватне рішення, аби принаймні нові члени дотримувалися фундаментальних принципів ЄС після свого вступу.

В Україні війна змусила мобілізувати велику частину населення та дала багато зброї в руки громадян. Потрібні будуть значні зусилля, аби повернути зброю державі на надійне зберігання та запобігти її використанню для внутрішньої злочинної діяльності чи продажу на міжнародних ринках у навколишньому регіоні. Експертні дослідження нелегальної торгівлі зброєю показують, що наразі не спостерігається істотного відтоку зброї з українського конфлікту, хоча даних насправді мало. У незаконній торгівлі зброєю в Європі домінують поставки з колишньої Югославії, незважаючи на зростання внутрішнього ринку зброї в самій Україні з 2014 р.

Однак найбільший ризик розповсюдження зброї виникне, коли бойові дії припиняться. Війни на Балканах у 1990-х рр. призвели до появи в обігу близько шести мільйонів одиниць стрілецької зброї, які використовувалися під час терористичних нападів у Європі. ЄС повинен буде надати значну підтримку під час остаточного процесу демобілізації, аби гаран-

тувати, що українська влада збереже контроль над запасами зброї та забезпечить ефективну амністію і програми викупу зброї.

Взаємодія між НАТО та ЄС у сфері безпеки та оборони матиме вирішальне значення. Якщо Україна приєднається до НАТО до вступу в ЄС, тоді політичні дебати щодо жорсткого захисту від майбутньої російської агресії, ймовірно, перемістяться до Північно-атлантичної ради, хоча ЄС залишатиметься зосередженим на боротьбі із гібридними загрозами, дезінформацією та прихованими каналами впливу, а також на співпраці у сфері оборонних закупівель.

Членство України в ЄС суттєво підвищило б військові та безпекові можливості Союзу. Після вступу Україна матиме одну з найбільших армій у Європі із свіжим досвідом протистояння зовнішній агресії, боротьби з тероризмом, кібератаками, кампаніями з дезінформації та іншими формами сучасної війни. Вона також матиме велику оборонну промисловість. До війни Україна вже брала участь у кількох міжнародних військових заходах, зокрема в Іраку, Афганістані та миротворчих місіях ООН.

У період після вступу загальні безпекові пріоритети ЄС значною мірою визначатимуться плином війни та умовами її завершення. Обставини будуть дуже різними, залежно від того, наскільки безпечними будуть українські кордони та захищеним суверенітет, а також який режим при владі буде в Росії. На ставлення до Росії як в Україні, так і в нинішніх країнах-членах Євросоюзу також впливатиме те, чи можливо буде належним чином відреагувати на здійснені окупантом воєнні злочини та компенсувати наслідки його дій через відновлення справедливості та примирення.

Навіть за найкращих обставин, розширеному Євросоюзу доведеться керувати значно довшим зовнішнім кордоном із Росією та Білоруссю. До анексії Росією частини України в 2014 р., українсько-російський кордон становив 1974 км, тоді як кордон з Білоруссю – 1084 км. Україна також має протяжність морського кордону з Чорним морем – 1300 км. ЄС повинен буде підсилити свої можливості, аби допомогти Україні керувати тим, що стане зовнішніми кордонами Союзу, наприклад, розширивши мандат свого прикордонного агентства FRONTEX.

Близько 15% українського населення виїхали з України після початку повномасштабного вторгнення Росії в лютому 2024 р.

Три чверті цих людей зареєстровані для отримання тимчасового захисту в ЄС. Ключове питання полягає в тому, чи залишаться біженці в ЄС назавжди, чи повернуться в Україну після закінчення війни. А для тих, хто залишиться: чи приєднаються до них члени родин, які зараз перебувають в Україні. Друге важливе питання – це очікувана імміграція з України до нинішнього ЄС після того, як на українських працівників поширяться можливість вільного пересування робочої сили.

Директива ЄС про тимчасовий прихисток, яка вперше була активована в березні 2022 р., пропонує широкі права для біженців протягом щонайбільше трьох років. Наміри біженців повернутися залежать від різних факторів, зокрема від тривалості війни. Безпека, доступ до освіти, власності, адекватних послуг, витрачений час і налагоджені соціальні зв'язки, а також інтеграція в країні перебування є важливими факторами. Велика кількість українських біженців, ймовірно, залишиться в приймаючих країнах ЄС і, ймовірно, до них приєднаються інші члени їх родин, включно з багатьма чоловіками, які наразі змушені залишатися в Україні, щоб воювати.

Деякі країни Центральної та Східної Європи зазнали значного скорочення населення після приєднання до ЄС: у Болгарії, Латвії, Литві та Румунії падіння з 1992 по 2021 рр. становило 20–30%. Окрім природного скорочення, чиста міграція зіграла важливу роль і скоротила чисельність населення приблизно на 20% у 1988–2021 рр. у Латвії та Литві та на 10–12% у Болгарії та Румунії. Бажання отримати більший дохід, ймовірно, зіграло важливу роль в еміграції з цих країн. Масова еміграція з цих чотирьох країн відбулася, коли вони мали значно вищі рівні ВВП на душу населення, ніж Україна, що свідчить про те, що українці матимуть ще більший фінансовий стимул переїждати до країн ЄС із вищим рівнем доходу, як тільки буде запроваджено вільне переміщення робочої сили.

Виходячи з цього досвіду, можливе подальше значне скорочення населення України внаслідок еміграції. Порівняно з 1992 р., населення України в 2021 р. вже скоротилося на 21%. Через спричинений війною відтік біженців і продовження природного скорочення, населення України до 2023 р. скоротилося до 33,2 млн. осіб, або на 19% від населення 2021 р. У світлі цих значних скорочень чисельності населення та очікуваного обмеженого повернення біженців, ми припускаємо, що з 2023 р., окрім зворотної міграції,

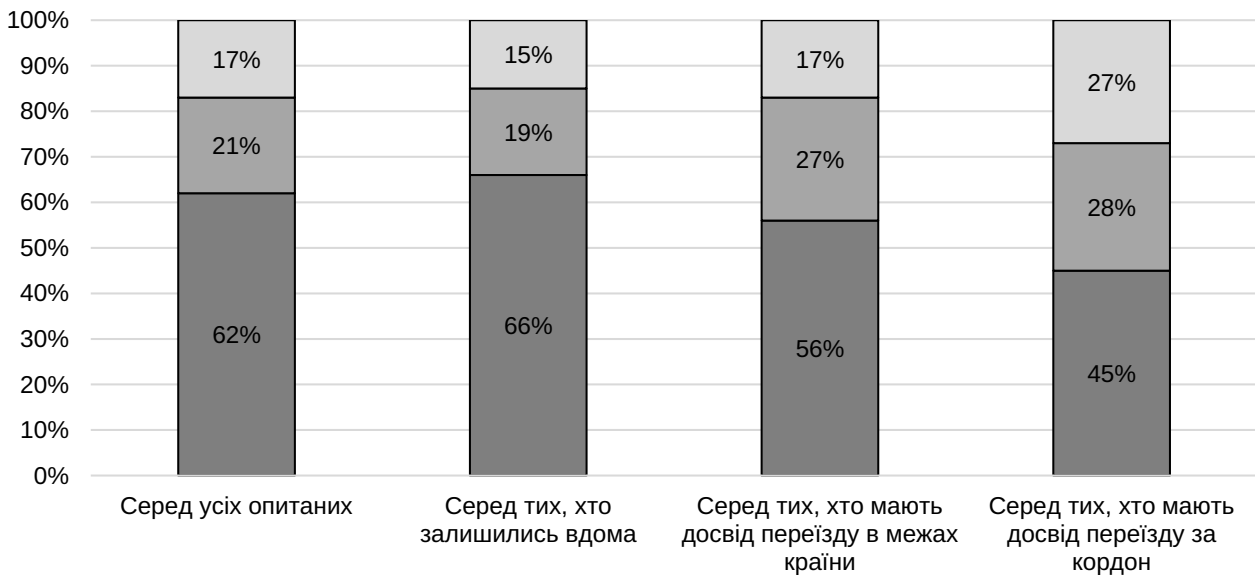
чисельність постійного населення скорочуватиметься вдвічі більше, ніж у середньому у 2014–2021 рр., тобто на 1,18 % на рік (сценарій низького падіння), або втричі більше, тобто на 1,77 % на рік (сценарій високого падіння).

За сценарієм інтенсивного повернення, чиста імміграція в Україну в 2024–2028 рр. становитиме 1,8 млн. осіб (переважно за рахунок часткового повернення біженців), тоді як чиста еміграція з України становитиме 2,7 млн. осіб у 2029–2050 рр. За сценарієм слабкого повернення, чиста еміграція становитиме навіть 0,4 млн. осіб протягом періоду повернення біженців у 2024–2028 рр. (більше громадян, які виїжджають, ніж біженців, що повертаються), тоді як чиста еміграція у 2029–2050 рр. становитиме 5,8 мільйонів (рис. 2).

Відповідно до прогнозів Євростату, населення нинішніх 27 членів ЄС значно скоротиться (з 451 млн. у 2022 р. до 406 млн. у 2050 р.) (таблиця 1).

За цей період кількість людей похилого віку зросте на 32 млн., у той час як кількість людей працездатного віку (20–64 роки) скоротиться на 57 млн., а кількість дітей (до 20 років) – на 21 млн. Такі зміни чисельності населення значно підвищують коефіцієнт залежності похилого віку та створюють серйозну проблему для стабільності європейських систем соціального забезпечення.

Згідно з прогнозами Eurostat (таблиця 2), очікується, що 41 млн. осіб мігрують до 27 країн ЄС. Таким чином, 3–6 млн. українських мігрантів становлять невелику частку загальної очікуваної імміграції до ЄС і лише

■ Не будуть розглядати таку можливість ■ Хотіли б, але є стримуючі фактори □ Розглядають таку можливість

Рис 2. Імовірність переїзду українців у інші країни на постійне місце проживання (%), 2024 р.

Джерело: [1]

Прогнозовані демографічні зміни в ЄС у 2022–2050 рр., млн. осіб

Таблиця 1

Вік	Населення у 2022 р.	Зміни з 2022 по 2030 рр.	Зміни з 2030 по 2040 рр.	Зміни з 2040 по 2050 рр.	Населення у 2050 р.
0-19	91,5	-7,7	-8,6	-4,3	70,9
20-64	264,0	-14,6	-20,6	-21,6	207,3
65+	95,9	13,0	13,5	5,7	128,1
Разом	451,4	-9,4	-15,6	-20,2	406,2

Джерело: [7]

Таблиця 2

Прогнозована Eurostat імміграція в ЄС у 2022–2050 рр., млн. осіб

Вік	2023–2030 рр.	2031–2040 рр.	2041–2050 рр.	Разом 2023–2050 рр.
0–19	3.1	4.5	3.4	11.1
20–64	7.3	9.4	11.1	27.9
65+	0.0	0.6	1.5	2.1
Разом	10.5	14.5	16.0	41.0

Джерело: [7]

трохи зменшать хронічну нестачу робочої сили в Євросоюзі.

Торгівля та прямі іноземні інвестиції (ПІІ) відіграли важливу роль в економічному зближенні Центральної та Східної Європи. Однак саме по собі членство в ЄС не обов'язково призведе до вражаючої торгової інтеграції; географічна близькість, місцеві ринки та якість управління, ймовірно, також мають значення.

Україна отримала значну кількість прямих іноземних інвестицій у 2005–2012 рр., але з тих пір надходження були нестабільними, принаймні частково через причини, пов'язані із війною, зменшившись практично до нуля в 2014–2015 рр.: анексія Криму Росією в 2014 р. та пов'язані з цим геополітичні ризики, у 2020 р. пандемія COVID-19 та у 2022 р. повномасштабне вторгнення Росії в Україну. Як наслідок, співвідношення ПІІ/ВВП для України (35% у 2021 р., останньому передвоєнному році) було значно нижчим за середнє значення для 8 країн Центральної та Східної Європи (ЦСЄ8), які приєдналися до ЄС у 2004 р. (89% у 2021 р.). Частково через те, що ПІІ є основним рушієм зовнішньої торгівлі, інтенсивність зовнішньої торгівлі України також була нижчою, ніж у ЦСЄ8 (у 2021 р. експорт/ВВП у ЦСЄ8 становив 65%, а в Україні 33%).

Низька інтенсивність міжнародної торгівлі та прямих іноземних інвестицій в Україну означає величезний потенціал для подальшої фінансової та торговельної інтеграції між Україною та ЄС. Однак, щоб використати цей потенціал, необхідні стабільна мирна угода, успішний процес реконструкції та серйозні урядові та інституційні реформи в Україні. Вступ до ЄС вимагав би урядових та інституційних реформ в Україні, сприяючи глибшій економічній інтеграції між ЄС та Україною.

Вступ України до ЄС матиме помітний вплив на енергетичний сектор Євросоюзу, у тому числі через підвищення енергетичної безпеки та зниження вартості енергії. Україна має значний потенціал як виробник при-

родного газу, відновлюваної енергії та ядерної енергії. Вона могла б експортувати до ЄС великі обсяги низьковуглецевої електроенергії, синього та зеленого водню, природного газу та енергоємних продуктів.

Україна стане основним ринком для енергетичних технологій, оскільки зруйновані та/або давно застарілі мережі і електростанції потребуватимуть реконструкції чи заміни. Таким чином, існує величезний потенціал для інвестицій у скорочення споживання енергії в Україні, зберігаючи або покращуючи енергетичні послуги. Значним попитом будуть користуватися фінансові послуги з енергопостачання та інвестицій в енергоефективність.

Після вступу України до ЄС, країна матиме п'яту частину сільськогосподарських угідь ЄС – за умови, що територіальну цілісність України буде повністю відновлено, а сільськогосподарські землі будуть очищені для аграрної діяльності. Це означало б, що Україна стане найбільшим бенефіціаром Спільної аграрної політики ЄС (CAP).

Висновки. Таким чином, перспектива членства в ЄС дала вирішальний поштовх складному економічному та інституційному пострадянському переходу України. Це може перевести країну від однієї з найгірших моделей врядування серед колишніх соціалістичних країн до добре керованої. Існує великий простір для розширення торговельних та інвестиційних відносин з ЄС, що принесе користь обом сторонам. Інтеграція українських працівників до ринків праці ЄС зменшить гостру нестачу робочої сили в ЄС. Вступ покращить енергетичну безпеку ЄС і може зменшити витрати на енергію. Це могло б стабілізувати східне сусідство ЄС і збільшити військовий потенціал і потенціал ЄС у сфері безпеки.

Найбільшою проблемою для ЄС є прийняття внутрішніх рішень у сферах, які вимагають однастайності, а найбільшим ризиком буде погіршення верховенства права – і, отже, застосування законів і стандартів ЄС –

після вступу. Цей ризик можна пом'якшити, включивши до нових договорів про приєднання інструменти дотримання відповідності після вступу, наприклад ефективні методи призупинення права голосу та надання фінансування ЄС у разі недотримання фундаментальних європейських цінностей і верховенства права.

З обох сторін явно є імпульс для просування процесу приєднання. Український уряд наполегливо працює над виконанням критеріїв для початку переговорів про вступ, навіть за складних обставин війни. Українці дуже підтримують вступ до Євросоюзу: за це 78% українців і лише 5% проти. Більшість громадян ЄС (66%) у серпні 2023 р. погодилися з

тим, що ЄС повинен продовжувати підтримувати Україну на її шляху до європейської інтеграції, і лише 26% не погодилися з цим.

Цей імпульс слід посилити. Рішення Європейської Ради від грудня 2023 р. декларує початок переговорів про вступ, при цьому прийняття рамок ведення таких переговорів і початок фактичних переговорів допускаються лише після завершення реформ, що є справедливим. Символічне значення цього рішення сприятиме зусиллям щодо покращення державного управління в Україні, тоді як історія розширення ЄС демонструє, що найсильнішою мотивацією для проведення важких реформ є надійний і передбачуваний процес вступу, заснований на досягненнях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Павлушенко Т. Міграція під час війни. *Forbes Ukraine*. URL: <https://forbes.ua/war-in-ukraine/migratsiya-pid-chas-viyini-blizko-20-ukraintsiv-mozhut-viikhati-za-kordon-u-razi-zagostrennya-situatsii-shcho-krim-bezpeki-sponukae-do-tsogo-naselennya-visnovki-z-doslidzhennya-gradus-research-pro-migr-20032024-20013>
2. About us. *Multi-agency donor coordination platform for Ukraine*. <https://coordinationplatformukraine.com/about/>
3. Annual Review 2023. *European Bank*. URL: <https://www.ebrd.com/annual-review-2023.html>
4. Darvas Z., Dabrowski M. Ukraine's path to European Union membership and its long-term implications. *BRUEGEL*. URL: https://www.bruegel.org/policy-brief/ukraines-path-european-union-membership-and-its-long-term-implications#footnote15_0crcx38
5. European Council conclusions of 15 December 2015. *European Council*. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2023/12/15/european-council-conclusions-14-and-15-december-2023/>
6. Statistical reports. *Eurostat*. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/publications/statistical-reports>
7. The European Union's primary law. *EUR-Lex*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/summary/EN/legisum:l14530>

REFERENCES:

1. Pavlushenko T. Migration during the war [Migration during the war] *Forbes Ukraine*. Available at: <https://forbes.ua/war-in-ukraine/migratsiya-pid-chas-viyini-blizko-20-ukraintsiv-mozhut-viikhati-za-kordon-u-razi-zagostrennya-situatsii-shcho-krim-bezpeki-sponukae-do-tsogo-naselennya-visnovki-z-doslidzhennya-gradus-research-pro-migr-20032024-20013>
2. About us. *Multi-agency donor coordination platform for Ukraine*. Available at: <https://coordinationplatformukraine.com/about/>
3. Annual Review 2023. *European Bank*. Available at: <https://www.ebrd.com/annual-review-2023.html>
4. Darvas Z., Dabrowski M. Ukraine's path to European Union membership and its long-term implications. *BRUEGEL*. Available at: https://www.bruegel.org/policy-brief/ukraines-path-european-union-membership-and-its-long-term-implications#footnote15_0crcx38
5. European Council conclusions of 15 December 2015. *European Council*. Available at: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2023/12/15/european-council-conclusions-14-and-15-december-2023/>
6. Statistical reports. *Eurostat*. Available at: <https://ec.europa.eu/eurostat/publications/statistical-reports>
7. The European Union's primary law. *EUR-Lex*. Available at: <https://eur-lex.europa.eu/summary/EN/legisum:l14530>